

**VALTIOVARAINVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 6/2010 vp**

**Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain
84 §:n muuttamisesta**

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä lokakuuta 2010 lähettäänsä hallituksen esityksen laiksi Suomen perustuslain 84 §:n muuttamisesta (HE 158/2010 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi perustuslakivaliokuntaan samalla määrännyt, että valtiovarainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Tuula Majuri, oikeusministeriö
- budjettisihteeri Niko Ijäs, valtiovarainministeriö
- ylijohtaja Marjatta Kimmonen ja esikuntapäällikkö Marko Männikkö, Valtiontalouden tarkastusvirasto
- keskuskirjanpitoapäällikkö Maileena Tervaportti, Valtiokonttori.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Esityksen tarkoituksena on muuttaa perustuslain säännöksiä valtion talousarvion täydellisyysperiaatteesta ja tasapaino- eli kattamisvaatimuksesta. Talousarviosta voitaisiin jättää pois arvio valtion lainanotosta ja määräraha valtionvelan lyhentämiseen. Muutoksilla lisättäisiin talousarvion kattamisen läpinäkyvyyttä ja luotaisiin edellytykset tehostaa valtionvelan hoitoa, kun velanhoidossa voitaisiin ottaa huomioon jatkossa myös valtion maksuvalmiuden luoma liikumavara. Näin voitaisiin vähentää tarpeetonta lyhytaikaista lainanottoa ja säästää korko- ja muita varainhankinnan menoja.

Esitys vastaa valtiovarainvaliokunnan näkemystä ja valtion kassan hallintaan liittyviä tavoitteita. Valiokunta on huomauttanut talousarvion käsittelyn yhteydessä useana vuonna siitä, että valtiolla on kassavarojensa kautta maksuvalmiutta, jota tulisi voida käyttää valtionvelan hoitoon. Perustuslain säännösten on kuitenkin tulkittu edellyttävän sitä, että valtion lainanotto tulee toteuttaa talousarvioon merkityn suuruisena varainhoitovuoden loppuun mennessä. Lyhytaikaisen lainan nosto on saattanut sen vuoksi ylittää valtion maksuvalmiuden edellyttämän todellisen lainannostotarpeen. Tästä on aiheutunut huomattavia korko- ja muita varainhankinnan menoja, eri selvitysten mukaan jopa 10–20 milj. euroa vuositasolla.

Nykyistä perustuslain säännöstä on perusteltu eduskunnan budjettivallalla; kattamisvaatimuksen tarkoituksena on ollut varmistaa edellytykset määrärahapäästösten toimeenpanolle. Talousarvion kattamisvaatimus on kuitenkin käytännössä muodollinen menettelysäännös, joka ei anna oikeaa kuvaa valtiontalouden todellisesta tilasta. Se on myös johtanut edellä kuvatuin tavoin tarpeettomaan lyhytaikaiseen lainanottoon vuodenvaihteessa ilman, että lainanotolla olisi tosiasiallista merkitystä talousarvioon sisältyvien menojen kattamiselle.

Valtion lainanottotarve perustuslain kattamisvaatimuksen kannalta on siis eri asia kuin lainanottotarpeen arviointi valtion maksuvalmiuden kannalta. Eduskunnan budjettivaltaan liittyvä peruste nykyiselle menettelylle on siten sekin muodollinen, ei tosiasiallinen. Asiaa voidaan sen vuoksi arvioida avoimesti ilman, että kysymys olisi eduskunnan vallan kaventamisesta. — Olennaista tältä osin on, että valtion lainanotto perustuu edelleen eduskunnan suostumukseen. Varainhoidon vastuullisuutta korostaisi lisäksi vaatimus siitä, että talousarviossa olisi osoitettava, miten siihen otetut määrärahat katetaan.

Esitystä puoltavat syntyvien säästöjen¹ lisäksi myös muut esityksen perusteluissa mainitut seikat: tehokas velanhoito voi alentaa valtion maksamaa luottoriskilisää ja pienentää kassavarojen lyhytaikaiseen sijoittamiseen muutoin liittyviä riskejä. Lisäksi talousarvion läpinäkyvyys paranisi, kun varainhoitovuoden yli- tai alijäämä näkyisi suoraan tuloarvioiden ja määrärahojen erotuksesta.

Uusi säännös on myös joustava sikäli, että se antaa eduskunnalle edelleen mahdollisuuden ottaa talousarvioon valtion lainanottoarvion ja valtionvelan lyhennysmäärärahan, jos tämä osoittautuu joskus perustelluksi.

Lausunto

Lausuntonaan valtiovarainvaliokunta esittää,

että lakiehdotus hyväksytään.

¹ Säästön määrä riippuisi rahoitusmarkkinoiden tilanteen lisäksi mm. siitä, asetetaanko valtion kassan koolle jokin vähimmäistavoite tai ovatko kaikki kassavarat käytettävissä valtionvelan hallintaan. Syntyvä säästö on joka tapauksessa kuitenkin merkittävä.

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Kari Rajamäki /sd
jäs. Christina Gestrin /r
Pertti Hemmilä /kok
Bjarne Kallis /kd
Kyösti Karjula /kesk
Esko Kiviranta /kesk
Mikko Kuoppa /vas
Mika Lintilä /kesk

Olli Nepponen /kok
Kirsi Ojansuu /vihr
Heikki A. Ollila /kok
Markku Rossi /kesk
Matti Saarinen /sd
Sari Sarkomaa /kok
Minna Sirnö /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.